

Vojenství u nás a v cizině.

—t:

Vyzvídání a obrana proti němu.

Vyzvědačství jest jedním z oborů lidské činnosti, o kterém se sice dost mluví a píše, ale přes to jsou ve veřejnosti představy nezdědka nejasné, ba i nesprávné. Lze tedy vítati každý vážný příspěvek. V rakouském časopise „Militärwissenschaftliche Mitteilungen“ (září—říjen 1932) uveřejňuje své zkušenosti bývalý náčelník evidenci kanceláře rak.-uh. generálního štábu polní podmaršálek v. v. August Urbaňski v. Ostrynicz, tedy odborník nad jiné povolaný. Škoda, že se jednostranně omezuje jen na střední mocnosti. Nicméně i tak jsou jeho postřehy poučné i pro nás:

Hned na začátku své práce zjišťuje autor, že na otázku, vyhovovala-li vojenská výzvědná služba předválečné doby, bylo téměř ve všech armádách odpověděno záporně. Cituje tu výrok generála Ronge z jeho známého díla „Kriegs- und Industrie-Spionage“: „Nevykonala-li naše zpravodajská služba před samou válkou a na počátku světové války tolik, kolik se očekávalo, bylo to zaviněno jak nedostatkem peněz, tak nedostatkem porozumění pro důležitost této služby.“ Úspěšná špionáž je především otázkou peněz; schopní vyzvědači chtějí býti zaplacení. Některé státy věnovaly na tento účel značné peníze, jiné zase podporovaly výzvědnou službu dosti skrovně. Výsledky byly v souladu s vynaloženými prostředky. Jako v jiných oborech i ve vyzvědačství nesou vložené náklady užitek, kdežto opominutí se vymstí ve vážné chvíli.

Zajímá nás otázka, jakého poučení pro budoucnost poskytuje zkušenost.

Opatření v míru. Nemělo by se zapomínat, že mír je přípravou k válce. Stát, který se prohřeší proti této zásadě, bere na sebe velkou odpovědnost. Ronge připomíná, „že výzvědná služba nemůže býti organizována přes noc a potřebuje podpory veškerého obyvatelstva, má-li dodati něco upotřebitelného“.

K podstatným přípravám válečným náleží zřízení základny pro směr zahraniční politiky a z toho vyplývající vojenská opatření. Nejspolehlivějším podkladem pro obě je přiléhavá znalost mocenských prostředků všech těch států, které mohou býti buď nepřáteli nebo spojenci. Pojem mocenských prostředků se časem podstatně

změnil. V budoucnosti povede válku celá země s nasazením všech prostředků. Ocenění politické váhy státu bude tedy záležeti netoliko ve znalosti vojenských bojových prostředků, nýbrž bude nutno vzít i do počet také všechny ostatní činitele, jež mají vliv na bojovou činnost. Mnohé z těchto mocenských činitelů dají se zjistiti z pomůcek všeobecně přístupných anebo sestrojiti vlastní duševní prací. K doplnění obrazu získáním důležitých, utajovaných zpráv musí pomoci vyzvídání. Osoby činné v různých odvětvích státní správy jsou obzvláště způsobilé, aby postřehly a správně ocenily zařízení stejného oboru v cizích státech. Tato úvaha vede k požadavku, aby v každém ústředí bylo zvláštní oddělení, jež by sledovalo příslušné záležitosti cizích států a stále bylo o nich zpravováno. Nitky by se sbíhaly ve vojenském evidenčním místě. Všechny zprávy by tam byly zpracovávány v jednotný obraz politické ceny dotčeného státu. Na tomto skutečném podkladu měla by se vésti vnější politika a podle této směrnice vnější politiky by náčelník hlavního štábu vypracoval konkrétní válečné přípravy. Jen svorná součinnost příslušných míst, jak byla na příklad vzorně ztělesněna v trojhvězdi Bismarck, Moltke, Rohn (kancelář, náčelník hlavního štábu, ministr války), zaručuje úspěch v zahraniční politice a — je-li třeba — i na bojišti.

Urbaňski tu lituje, že nebylo takového souladu v bývalé monarchii. Zásadní rozpor mezi ředitelem zahraniční politiky a náčelníkem hlavního štábu v celkovém pojetí politického postavení říše dotkly se i zpravodajské služby. Ministerstvo zahraničí a náčelník hlavního štábu pracovali na zcela rozličných podkladech a výzvědná služba, místo aby se doplňovala, se rozcházela. Náš čtenář nebude v pochybnosti, že tento rozpor byl jednou ze známek smrtelné choroby staré monarchie. Nemohlo být zdrávo, dělal-li náčelník hlavního štábu vlastní politiku.

Konečným cílem veškeré zpravodajské služby má být co možná nejúplnější znalost mocenského postavení cizích států. Ministerstvo zahraničí by mělo stanoviti v dohodě s místy ústavou k tomu určenými, které státy je třeba míti na zřeteli jako nepřátele, které jako spojence a které jako neutrály. Z toho vyplyne, jakou měrou bude nutno starati se o mocenské prostředky těchto států. Úkolem evidenční kanceláře hlavního štábu by bylo, v dohodě s příslušnými odděleními různých odvětví státní správy, dodati náčelníku hlavního štábu všechny ty údaje, kterých potřebuje pro své operační výpočty a konkrétní válečné přípravy.

Před válkou byla zpravodajská služba u zahraničního ministerstva jen pro politické a u náčelníka hlavního štábu jen pro vojenské účely. V této službě byl činný toliko omezený počet osob; byla vyhrazena jen několika lidem, poněvadž jen málokdo měl pro tuto službu potřebnou schopnost, vlohy a zálibu. Následky se ukázaly hned s počátku války, zejména když náhle bylo třeba zříditi mnoho nových výzvědných míst, byl nedostatek schopného personálu a bylo nutno improvisovati.

Urbaňski důrazně doporučuje, aby porozumění pro výkonnost a prostředky vyzvědačství bylo rozšířeno co možná do nejširších vrstev. Pokud je vyzvědačství působistvím jednotlivců, je vždy nebezpečí, že se stane samo sobě účelem. Vyzvídání by mělo sloužiti jen evidenci, jako její doplněk, kde jde o získání zpráv, jež zaslouží, aby byly známy, a nejsou dosažitelné obvykle přístupnou cestou. Není příliš mnoho tajemného — dobře organisovaná evidenční služba může velmi mnoho dosáhnouti vlastní duševní prací. Asi před 30 lety odpověděl kterýsi francouzský ministr války jednomu poslanci na dotaz: „Nemělo by se vždy mysliti, že každý má tajemství — jest jen málo skutečných tajemství!“ Rakouský důstojník za své dlouholeté evidenční činnosti nabyl stejné zkušenosti. Je vskutku málo tajemství, snažíme-li se přiblížiti se k neznámému logickým usuzováním. V době velkého rozšíření veřejného tisku zužuje se stále rozsah „tajného“, zejména jsou-li tiskové zprávy zpracovány odborně. To se týká míru i války. Pozoruhodně píše kterýsi odborník podle vlastní zkušenosti z války o neutrální cizině: „Materiál vojensky upotřebitelný nedodávaly velké časopisy, nikoli, zrovna ty nejmenší, nejnepatrnější listy z pohraničních míst přinášely občas zprávy,

jež — samy o sobě bezcenné — v své souvislosti však mohly býti důležitými“... a dále: „Ku podivu dlouho byl důležitým zdrojem erotický týdeník „La vie parisienne“, ač by se zdál vším jiným než pramenem vojenských zpráv. V jeho listárně hledali nesčetní poillus, uvádějící svá vojenská tělesa a jejich poštovní úseky, „kmotry“, které by je opatrovaly v poli dárky z lásky, na dovolené pak dary lásky. Soustavné sestavení těchto adres poskytlo důležitý materiál k sestavení měničích se válečného rozčlenění protivníkov.“

Evidenční činnost záleží v práci sběrné, při čemž se při svědomitém záznamu všech, i zdánlivě nejméně cenných zpráv, časem objeví mosalkovitě žádoucí celkový obraz.

Při evidenční činnosti v každém — netoliko vojenském — odvětví bude mít obzvláštní cenu svědomité sledování příslušné literatury (denního i odborného tisku). Při dnešním rozsahu novinářské činnosti zkoumání rozmanitých tiskových zpráv odborníky vede i u údajů utajovaných zpravidla k přiléhavějším úsudkům než zprávy odborně nevzdělaných vyzvědačů, jež nadto zpravidla se pokládají za nespolehlivé. Velkou cenu má také sledování předloh k státnímu rozpočtu v různých odvětvích. V parlamentních státech se projednává takřka vše veřejně; ve výborech i v plenu se postará zpravidla oposice, aby se stalo známým i to, o čem by bylo lépe nemluvit.

Nejvydatnějším zdrojem vyzvídání jsou však přece zastupitelstva u cizích států. Asi před rokem vyšlo v Paříži, dojista nikoli bez úřední podpory, dílo od R. Mennevéo „L'espionnage international en temps de paix“, který věnuje větší část svého obsahu činnosti úředních zástupců v cizině a jejich orgánů — vojenských a námořních attaché. Poslanec Sembat v kterémsi zasedání komory r. 1899 prohlásil službu úředních zástupců cizích států za „národní nebezpečí“. Ministr války mohl ve své odpovědi jen přisvědčiti: „Nejnebezpečnějšími agenty jsou ti, kteří žijí mezi námi, kteří vnikají až do salonů a zjednávají si zprávy o velkých, rozhodujících otázkách.“ Tato věta je podnes zcela oprávněná a napomíná k nejpřísnější zdrželivosti ve společenském styku.

Vojenští a námořní attaché jsou již starodávným zařízením. Se stoupajícím významem letectví přidělují se zastupitelstvím v cizině letectví attaché. Od té doby, co je aktuální námořní odzbrojení, doplnily Spojené státy americké, Francie a Anglie své zastupitelstva námořními inženýry. Rovněž obchodní a průmysloví attaché bývají u mnohých zastupitelství. Ti všichni mají bohaté zdroje k použití, z nichž na základě svého odborného vzdělání mohou důkladně se poučiti o zjevech v jejich oboru.

O povinnostech odborových attaché a cestách k jejich vyplnění má širší veřejnost zpravidla nesprávné názory. Vojenského attaché pokládá veřejnost za ověřeného vyzvědače, jehož povoláním je využití svých společenských předností k tomu, aby „vyšpehoval“ brannou moc onoho státu, jehož pohostinství požívá. Tento obraz potřebuje opravy. Především sluší poukázat na to, že využití znalosti branné moci a jejího zařízení vojenským attaché není vždy poškozením. Velmi často vojenský attaché může se státi činitelem podporujícím hospodářství, zejména v otázkách dodávek nejrůznějšího druhu. Na jeho podnětu a obratnosti závisí vyhledání odbytišť vlastního průmyslu, odstranění soutěží, navázání spojení hospodářského rázu atd.

Toto pole činnosti vojenského attaché bylo připomenuto, aby hned s počátku bylo čeleno běžnému názoru, že vojenský attaché je toliko „placeným vyzvědačem“. Mnohé překvapí, uslyší-li, že „špehoinství“, to znamená činné podílíctví ve vyzvídání, ve většině států nejen nenáleželo do kruhu povinností vojenských attaché, nýbrž dokonce jim bylo zakázáno. Korektní vojenský attaché si zajistí pozvání k vojenským předváděním, k zajímavým pokusům a cvičením. Jeho loyální chování otvírá mu přístup k osobnostem na vedoucích místech; v rozhovoru s nimi se dozví muž odborně vzdělaný velmi mnoho spolehlivého, kdežto styk s agenty jeho poměr k rozhodujícím osobnostem jen zkalí. Také technicky je mnohem účelnější, odkáže-li attaché každého

agenta, který se k němu vtírá, na výzvědné ústředí své země a jemu přenechává navázání spojení. Obzvláště přísný v té věci byl císař František Josef. Každý nově jmenovaný rakousko-uherský vojenský attaché musil náčelníku evidenční kanceláře sliбити rukou dáním, že odolá každému pokušení a zdrží se aktivní činnosti ve výzvědačství; tak tomu chtěl císař. Nebyl to snad výron neracionálního citu, nýbrž jen důsledek úvahy, že korektní chování urovná vojenskému attaché cestu, aby mnoho viděl a to, co spatří, ocenil svým vojensky vycvičeným zrakem. Výjimkou byli Rusové, jejichž instrukce jim výzvědačství ukládala za povinnost. Důsledkem bylo, že ruští vojenští attaché, kteří se prozradili, musili býti odvoláni, což dojista nebylo s užitkem ruské evidenční činnosti.

Specialisace bojových prostředků, mohutný vliv techniky a průmyslu na mocenské uplatnění státu má za následek také specialisaci attaché. V jejich spolupráci je nejspolehlivější podklad pro správné ocenění mocenských zdrojů cizího státu.

Průmyslové výzvědačství a obrana proti němu. Vele důležitá úloha průmyslu při vedení války povznesla jej na rozhodujícího činitele ve státu. Armáda počtem nejsilnější musí podlehnouti, není-li trvale zaopatřována všemi svými rozličnými potřebami. Podle své bohaté válečné zkušenosti ukazuje generál Ronge v svém díle na škody, které pro neočekávaně dlouhou válku vznikly nedoceněním hodnoty průmyslu a obchodu. Nepřátelé středních mocností, poznávše jejich slabou stránku, nasadili průmyslovou a obchodní špionáž a personál vojenské zpravodajské služby při mnohých jiných povinnostech nemohl postačiti s obranou proti ní. Postiženým civilním kruhům se nedostávalo pochopení pro důsledky této výzvědné činnosti, jež byla podstatně podporována od dělníků státu nepřátelských.

Daleko vyšší požadavky na průmysl za války učiní nutnou přestavbu mnohých průmyslových podniků na válečnou potřebu. Tato přestavba se musí dít soustavně podle dobře promyšleného rozvrhu. Vláda v dohodě se všemi odpovědnými státními ústavy, které podniky bude třeba přestavěti na výrobu určitých válečných potřeb, jaký výkon od nich bude požadován, jaký počet personálu i strojů tyto podniky mají míti při přechodu na válečnou produkci. Jako se přechod branné moci ze stavu mírového na válečný děje podle mobilizačního plánu připraveného až do jednotlivostí, zrovna tak je nutna příprava takového plánu pro průmysl.

Těmito státními nařízeními vzejdou jednotlivým podnikům závazky, jakých dosud neměly, které tedy musí býti nařízeny a jejich účelnost přezkoušena mobilisacemi na zkoušku. Nehledě jen k technické přestavbě na předepsanou válečnou výrobu, musí se dnes každý větší podnik chrániti proti útokům ze vzduchu a proti sabotáži. Ochrana proti leteckým útokům vyžaduje mnoha vojenských opatření, jako připravení světlometů, děl proti letadlům, kulometů a p., ochrany dělnictva od trhavých a plynových pum, zařízení krytů atd. Politické úřady se postarají o ochranu obyvatelstva, o zřízení zdravotnické pomocné služby, o stravování a opatření vody při delších nebo opětovných útocích. Všechny tyto naznačené přípravy obsahuje mobilizační plán dotčeného podniku. Bude tím účinnější ve vážné chvíli, čím více se zdařilo jej utajiti. Utajení, t. j. ochrana před vyzvídáním, bude tedy velmi důležité, poněvadž velký počet zaslavců zvyšuje možnost zrady.

Činům sabotážním, jakožto poměrně novému zjevu, věnuje autor několik řádků z válečných zkušeností. Za války bylo zjištěno 33 případů sabotáže proti Německu, jejichž původci byli odsouzeni, a francouzské zajatecké tábory uvnitř Německa se projeví jako střediska francouzských pokusů o sabotáž. Zmiňuje se o příslušné instrukci francouzské zpravodajské služby, kterou doslova uvádí ředitel zpravodajské služby ve velkém hlavním stanu, plukovník Nicolai v své knize „Geheime Mächte“. Podle této instrukce směřovala prý sabotážní služba k nádražím a dopravním prostředkům, k továrnám, zejména zbrojního průmyslu, k hangarům vzducholodi

i letadel, ale neměla ušetřiti ani žní a dobytka velkostatkářů i rolníků, aby tak byl zasažen životní nerv německého lidu a obyvatelstvo hladem donuceno k povolnosti.

Sabotážní činy jsou nyní páčány již v míru; vycházejí většinou od komunistů, aby terorem byla uvolněna cesta světové revoluci. Bolševismus rozšiřující se vzrůstající nouzí tvoří tedy již v míru nebezpečí pro objekty a podniky a možno jistě očekávat, že za války dilo sabotáže nalezneme mezi bolševiky ochotné a zkušené pomocníky. Ochrana proti takovému ničení bude vyžadovati velké rozvahy, poněvadž všechny větší závody jsou již v míru proniknuty komunistickými dělníky; neboť mají své zástupce v závodních radách, jež znají všechna opatření proti sabotáži. Jen důkladné pročištění personálu a přísné střežení mohou uchrániti od sabotáže.

Rakouský důstojník vzpomíná velmi účelného zařízení v mobilizačních a poplachových opatřeních staré monarchie, které se dobře osvědčilo a které, přizpůsobili se poměrům budoucnosti, lze dále vybudovat. Byla to ochrana železnic v pohraničí domobraneckými útvary proti nepřátelským útokům a činům sabotážním. Důležité železniční objekty a nádraží byly již za poplachu obsazeny oddily domobrany, složenými z mužů slouživších, bydlících v samé blízkosti objektu. Jejich výstroj a výzbroj byla uložena na nejbližších četnických stanicích, čímž bylo zaručeno obsazení objektu do 24 hodin po vydání rozkazu o poplachu. Pro každou takovou stráž byla vydána krátká instrukce. Velitel stráže byl na místě osobně poučen o svých povinnostech.

Propaganda je velmi důležitá kapitola, která svým rázem náleží do oboru výzvědné služby. Podmaršálek Urbaňski o ní tvrdí, že u ústředních mocností byla zanedbávána a ve válce právě jím způsobila těžkou škodu. Úspěch široce založené propagandy se strany jejich bývalých odpůrců již sám nutí, aby této činnosti byl v budoucnosti přiznán zvláštní význam. Kterýsi německý autor píše: „Hladová blokáda a propaganda doplňovaly vzájemně vojenský útok a společně s ním zlomily odpor německého lidu“... „Anglie, kde propaganda byla odedávna osvědčeným prostředkem politiky, postavila se v čelo propagační činnosti proti Německu. Vyhradila si hospodářské a politické zpracování světa a přenechala Francii propagandu vojenskou a kulturní. Proti této promyšlené organizaci ententy nedovedly střední mocnosti nic postavit. Nepřátelská propaganda hlodala stále ničivěji na odolnosti našeho hladem drceného obyvatelstva a z něho se přenesla na vojáky na frontě.“ Český čtenář posoudí kriticky toto líčení, vzpomene-li si na německou pomoc při vzniku bolševismu v Rusku, na niž německý autor patrně zapomněl.

Pokud jde o Rakousko-Uhersko, píše Urbaňski, že nabylo v tomto oboru zvláště těžkých zkušeností. Nicméně se jeho výzvědná služba vynasnažovala i na tomto poli a také dosáhla úspěchů. Generálmajor Ronge líčí vliv rakouské propagandy na boje proti Itálii a Rusku v létě 1917, kde vedla k deserčním a vzpourám v italském vojsku a přispěla k rozvratu ruské fronty.

V oboru propagandy je třeba mnohým věcem se učit a mnoho dohánět. Využití zkušeností při vytvoření důkladného propagačního zařízení je povinností, k níž by mělo býti přikročeno s veškerým důrazem.

Spionitis, přepjatá bázeň před vyzvědači. Výpočet zkušeností v oboru vyzvidání byl nebl úplný, kdyby nebylo vzpomenu to tohoto zjevu, který se citelně projevil jako výron zvláštní válečné psychosy ještě dříve, než padla první rána, a který pak zachvátil vojsko i velitele, poněvadž nebyli náležitě orientováni o podstatě špionáže. Přeceňování špionáže může vésti k chorobnému stavu, jež autor nazývá „spionitis“.

Německý plukovník Nicolai odvozuje tyto zjevy v Německu významně od výstrah před vyzvědači, které byly vydávány „v nejlepším úmyslu“ od místních úřadů. Důsledkem byl divoký strach před špehou, který vedl k směšným, ale také velmi vážným zjevům. Zvláště zlobně působila zpráva, že Německem projíždějí automobily se zlatem k účelům nepřátelské zpravodajské služby. Bylo zadrženo každé auto,

bylo střeleno na cestující. Vysocí úředníci to zaplatili životem. Služební rozkaz policejního ředitele ve Stuttgartu z prvních dní mobilisace uvádí tyto pozoruhodné věty: „Obyvatelstvo počíná bláznit, ulice jsou plny starých bab obojího pohlaví, které se zabývají nedůstojným jednáním. Každý vidí ve svém bližním vyzvědače a pokládá za povinnost zbiti do krve jej i strážníka, který se ho ujal. Mraky jsou pokládány za letce, hvězdy za vzducholodi, svítilny jízdních kol za pumy. Telefonní a telegrafní dráty uprostřed Stuttgartu byly prý přetrhány, mosty zbořeny, vyzvědači podle stanového práva zastřeleni, vodovody otráveny. Nelze předvídati, jak by to vypadalo, kdyby se časy jednou vskutku zhoršily...“

Podobné zjevy nebyly vůbec žádnou zvláštností. Tomu, kdo znal podstatu vyzvědačství, vznikly těžké starosti — jak tomu asi bude, až padne první rána a přidruží se vysoké napětí nervů? Tato starost byla příliš oprávněnou. Důsledky přepjaté bázně před vyzvědači se dostavily vskutku brzy také u vojska a dokonce i u vyšších štábů. Počalo všeobecné podezírání obyvatelstva v bojovém prostoru; podřízené orgány, pod vlivem této choroby, učinili se soudci nad životem a smrtí, mnoho nevinných ztratilo život na šibenici, což teprve stvořilo ovzduší nenávisti. Generál Ronge uvádí doslova výrok císaře Františka Josefa o mnohých neodůvodněných zatčeních ve východní Haliči: „Nechci, aby nespravedlivým zatýkáním také loyální živly byly hnány do směrů státu nepřátelských.“

Spionitis je patrně založená v povaze člověka. Nepředejde-li se včas, bude v budoucnosti při velkém duševním vzrušení, jaké nezbytně způsobí válka, která nenadále na zem dolehne a všechny existence těžce postihne, mnohem citelnější a v svých důsledcích závažnější. Cestou k tomu je poučení o podstatě vyzvědačství. Nutno odstraniti přeceňování výkonnosti vyzvědačů, jež způsobuje úzkost. Široké vrstvy podléhají sugestivnímu účinku stále vzrůstající literatury i výrobků filmového průmyslu v oboru špionáže. Smělým řaděním vzrušujících dějů vzniknou napínavá díla; zaujat poutavostí vývoje a důvtipem, který byl vynaložen k vytvoření spletitých situací, v nichž vyzvědač i obrana rozvinou všechna umění zkušených detektivů, zapomene čtenář na otázku vlastně rozhodující: Co vskutku vyzvědač vykonal? Odpověď na tuto otázku zůstanou autoři dlužni, protože i jim chybí porozumění, co vyzvědači mohou vykonati, a myslí, že dosáhli účelu, je-li jen zápletka hodně napínavá. Sugescie tištěného slova, záliba průměrného člověka v sensaci a nechuť k střízlivé pravdě tvoří nesprávné názory o vyzvědačství, jimž možno čeliti toliko poučováním na širokém podkladě. Toto poučení by mělo proniknouti nejprve u těch úředních osob, do jejichž působnosti náleží opatření proti vyzvědačství. Obzvláště důležitý je takový návod pro vojáky vůbec a zvláště pro orgány vedení. Voják musí vědět, jaká nebezpečí mohou hroziti z vyzvědačství, má však také znáti, jak ceniti zprávy průměrných vyzvědačů bez odborného vzdělání. Pak zmizí nesmyslná bázeň před vyzvědači, která natopila ve válce hodně zla. Vůdcové a jejich orgánové musí však v budoucnosti hluboko nahlédnouti do řemesla vyzvídání. Jen to je učini schopnými účelně používat vyzvědačství, účinně se chrániti proti nepřátelskému vyzvědačství a zabrániti, aby přemrštěný strach před vyzvědači nepoškodil ducha vojska.

Shrneme-li vše, je článek velmi názorným přehledem dnešního stavu zpravodajské služby. Objektivním vyličením byl by obraz dojista získal větší cenu. Takto informuje lépe cizinu než vlastní domov. Náš čtenář, maje příležitost slyšeti i druhou stranu, učiní si dojista správný úsudek.

Major gšt. František Bürger:

Několik taktických poznatků z čínsko-japonského konfliktu 1931/1932.

(Podle studie mjr. gšt. Guglielma Scalise v „Rivista Militare Italiana“
sešit 2 — únor 1933.)

Studium operací a použití vojsk a ostatních bojových prostředků v čínsko-japonském konfliktu přispívá k vyjasnění některých ideí, vzniklých za světové války. Studie a pokusy, prováděné ve lhůtě 13 let, uplynulé mezi koncem světové války a zahájením čínsko-japonských bojů, byly v těchto bojích podrobeny první praktické zkoušce. Osvědčení nebo selhání moderních bojových metod a prostředků v těchto bojích ukazuje nové cesty k dalšímu studiu a zužitkování zkušenosti ze světové války. Pro budoucí válku může mít čínsko-japonský konflikt podobný význam, jaký měla rusko-japonská válka pro světovou válku (byla na př. jejím předchůdcem, pokud jde o význam polního opevnění).

Dějiště čínsko-japonského konfliktu 1931—1932 bylo, jak známo, na dvou různých bojištích: v Mandžusku a u Šanghaje. Operace v Mandžusku nejsou vojensky zajímavé, neboť šlo spíše o velkou policejní akci, při níž Číňané po celou dobu (18. září 1931—2. leden 1932) nepostavili proti Japoncům vojensky hodnotnějších sil. Pro studium použití moderních bojových prostředků a metod mají však operace u Šanghaje, trvající něco přes měsíc (od 28. ledna do 3. března 1932), význam.

Příčinou čínsko-japonského konfliktu byla snaha Japonska zajistiti si hegemonii ve východní Asii a usaditi se pevně v Mandžusku. Konečným cílem operací u Šanghaje, prováděných podle japonského tvrzení na ochranu japonských příslušníků proti čínskému bojkotu, bylo vytlačení Číňanů na vzdálenost aspoň 20 km od hranic mezinárodní koncese v Šanghaji.

Bojiště, na němž zápasily po několik neděl vojska obou stran, je na sever od Šanghaje; bitevní fronta byla zhruba 15 km dlouhá a opírala se na jihu o město Čia-pej u mezinárodní koncese, na severu pak o opevněný kraj u Wu-Sungu a o ústí Jang-tse-kiangu (Modrá řeka). Střed fronty (viz náčrt) byl dosti solidně opřen o skupiny vesnic Kianguan, za nimiž asi na 3 km byla jako významné středisko odporu druhé linie vesnice Ta-Zang. Slabým bodem fronty bylo nepevné spojení se severním opěrným bodem v prostoru Wu-Sung.

Terén byl příznivý pro obranu; byl velmi neschůdný, bez silnic, byl značně kultivován a protkáán množstvím vodních toků a kanálů. Osady jsou hustě vedle sebe a obvykle obklopeny zdmi a kanály. Byl nedostatek pitné vody. Číňané měli velmi špatné spojení se zápolím. Cest byl nedostatek. Mimo to prostor za frontou byl pln různých nepravidelných vojenských anebo lupičských útvarů.

Japonci naopak měli se zápolím velmi pohodlné a výkonné spojení po moři, chráněné válečným loďstvem; jejich válečné síly vzrůstaly skutečně vůči hledě a dosáhly vbrzku značné výše.

Válečné síly.

Číňané měli na začátku operací u Šanghaje jen jednu (78.) divisi 19. armády, další divise (60.) byla vzdálena na 70 km a poslední (61.) byla u Nankinu. Obě divise byly průběhem operací dopraveny na bojiště, k nim přibýly v polovici února ještě 88. a 87. divise. Čínské divise měly velmi různou sílu a málo dělostřelectva (divise 4 až 12 děl). Japonské 60., 61. a 78. divise měly každá 2 pěší brigády po 3 plucích, pluk 3 prapory po 3 pěších a 1 kulometné rotě, některé prapory měly četu minometů Stokes nebo 37mm děl. Brigády 88. a 87. divise měly po 2 pěších plucích. Kromě těchto 5 divisí je třeba počítat posádku Wu-Sung (1200 mužů), 1 pluk finanční stráže, asi 3000 dobrovolníků, 1 obrněný vlak s kanony 87 mm a 20—25 letounů různých typů (vesměs pozorovací a stíhací). Válečné loďstvo nemělo významu.

Celkem měli Číňané k dispozici na 56.000 mužů a 40 děl, vojsko nemělo dostatečného výcviku a kázně, mělo však dosti dobrou válečnou hodnotu vzhledem k vnitřním bojům, jichž se zúčastnilo v posledních letech.

Japonci měli v míru v šanghajských vodách „1. divisi loďstva“ (4 křižníky, 5 torpedoborců a 11 dělových člunů) a v mezinárodní koncesi jako stálou posádku 700 mužů námořní pěchoty s obrněnými auty. Po odeslání ultimata byla posádka koncese zesílena na 2500 námořníků, 12 obrněných aut, 8 kulometů na motocyklech, 4 děla 75 mm a 4 děla 37 mm. Začátkem února dosáhly jejich síly 10.000 mužů (většina japonští záložníci, sídlící v Šanghaji), 80 děl, 84 letounů a 50 válečných lodí. Ke konci prvního týdne února přibyla 24. smíšená brigáda, v polovici měsíce 9. divise a ke konci února 11. divise (u Liuho) a 14. divise — ta se již neúčastnila operací.

Ke konci bojů bylo celkem na japonské straně 25.000 mužů pěchoty, 200 jezdců, 154 děl, 20 tanků, 12 obrněných aut, 1100 ženistů a 132 letounů. Japonci měli velkou převahu v počtu děl, letectva a obrněných vozidel, vojsko bylo skvěle vycvičeno a ukázněno a zejména na začátku operací plno nadšení. (Nadšení rychle vyprchalo po prvních neočekávaných neúspěších.)

Průběh operací lze rozdělit na čtyři fáze:

1. 28.—29. ledna: — japonské námořní síly se bez úspěchu pokoušejí dosíci cíle s překvapením bez dostatečných prostředků.

2. 4.—5. února: — druhý pokus námořních sil, tentokrát většími silami, skončil rovněž neúspěšně; čínská schopnost odporu nebyla dostatečně doceněna.

3. Od 13. února do konce měsíce: — vedení operací přejímá japonská pozemní armáda; ani ona však nemá úspěchu pro podceňování nepřítele a pro nedostatečné prostředky.

4. 1.—4. března: — Japonci organizují expediční sbor s dostatečnými silami a dosahují rychlého úspěchu.

Operace na šanghajské frontě byly zahájeny v noci 28. ledna 1932 — 20. ledna odeslal japonský konsul ultimatum s lhůtou do 28. ledna, ultimatum bylo Číňany přijato (poskytnutí náhrady a zastavení bojkotu) — přes to však japonský admirál žádá ústup čínských vojsk na západ od železnice Šanghaj—Wu-Sung a nařizuje námořní pěchotě postup na linii této železnice. Při srážce Číňané kladou neočekávaný odpor na posíci narychlo upravené a chráněné překážkami a působí protivníku značné ztráty. Odpoledne 29. ledna se přes to podařilo Japoncům dosáhnouti větší části železnice, ve 20 hodin je uzavřeno příměří.

V příštích dnech byly jen menší přestřelky.

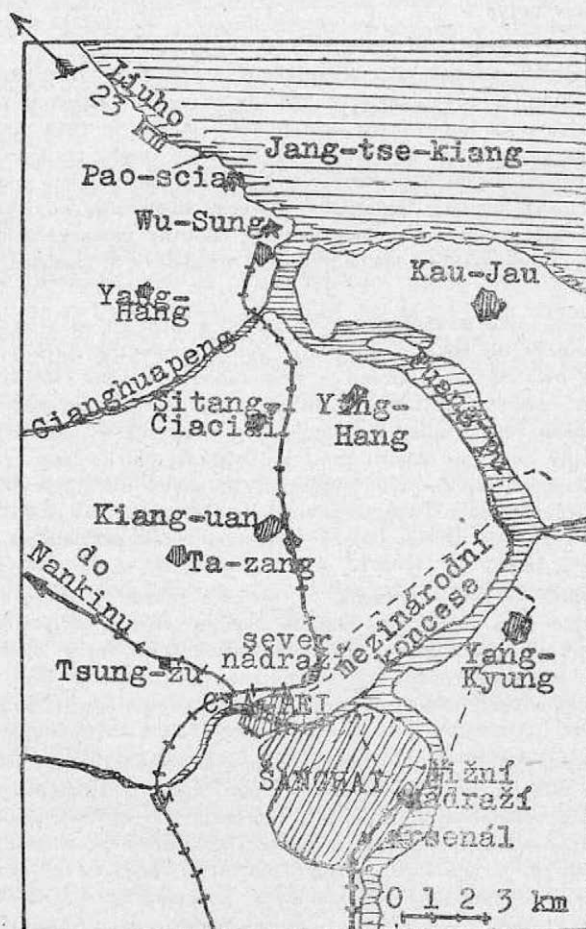
4. února obnovili Japonci operace a hlavní útok — obchvatnou akci na sever od Čia-pej — doprovázejí demonstračním útokem na Čia-pej. Útok, doprovázený mohutným bombardováním města, měl nepatrné výsledky, hlavně pro malý počet sil, použitých k hlavní akci; podobně skončil obnovený útok 5. února. Proto se japonské vedení rozhodlo použití značnějších pozemních sil. Zatím 2. února byl loďstvem bombardován Nankin a od 3. do 7. února pevnost Wu-Sung. Pokusy zmocnit se této pevnosti přepadem se ztroskotaly. Z čínských sil došla 4. února 60. divise na sever od Čia-pej a zesílila frontu hájenou až dosud jen vojsky 78. divise; Japonci vyložili 7. února na jih od Wu-Sungu 24. smíšenou brigádu.

Další operace (3. fáze) byly zahájeny 13. února útokem 24. japonské brigády na Wu-Sung — útok maskovaný dýmovou clonou vypouštěnou z letounu, byl Číňany odražen. Téhož dne vysazují Japonci u Wu-Sungu z lodí část 9. pěší divise, jejíž zbytek byl v následujících dvou dnech vysazen v Šanghaji. Z čínské strany přibyla 14. února 61. divise na západ od Kiang-uanu a 88. divise k Miao-hangu, mezi 15. a 16. únorem dorazila 87. pěší divise k Liuho — počet čínských sil dosáhl

vrcholu. V polovici února se Japonci rozhodují vyslati k Šanghaji expediční sbor o 2 divisech, z nich 11. divise měla být vyložena u Liuho za severním křídlem čínské fronty.

18. února se pokusili Japonci o smírné vyřešení sporu a žádali v ultimatu za vyklizení 1. čínské linie do 7 hodin 20. února a za opuštění 20km pásma kolem Šanghaje do 17 hodin téhož dne; Číňané ultimatum odmítli. 20. února zahájili Japonci útok 9. divisi proti Kiang-uanu a 24. brigádou na sever od ní; výsledky byly

Bojiště u Šanghaje.
(28. ledna — 3. března 1932.)

skrovné pro nemožnost podpory tanků (nevhodný terén), stejně skončilo též pokračování v útoku 21. února. Následujícího dne se pokusili Japonci proniknouti na sever od Kiang-uanu, ale útočící 24. brigáda byla napadena z boku a z týlu čínskými silami od Wu-Sungu a musila ustoupit. Po dvoudenní přestávce obnovili Japonci útok 25. února a získali nepatrně terénu, ačkoliv útok byl doprovázen mocnou palbou

děl a bombardováním letectva. Ve dnech 26.—27. února bylo konečně dobyt Kiang-uanu. Boje dokázaly obtíže čelního útoku v těžkém terénu, a proto se Japonci rozhodli k rozsáhlé obchvatné akci přes Liuho (23 km severozápadně od Wu-Sungu).

1. března byla v Liuho vysazena z lodí 11. divise — čínská 87. divise opustila město v druhé polovině měsíce února a odešla zesílit frontu u Kiang-uanu — přístavu hájeného jen slabými prvky bylo Japonci brzo dobyt.

Další japonské operace měly velmi rychlý spád — Číňané, ohrožováni z týlu, unavení a demoralisováni japonským dělostřelectvem a letectvem, ustoupili, nevyčkavše útoku, na 20 km od Šanghaje, Japonci se zastavili na opuštěných čínských postaveních. Nepřátelství bylo zastaveno v 15.30 hod. 3. března, dříve než vešla nepřátelská vojska v dotyk.

Poznatky z bojů.

Japonsko nezažilo v posledním historickém období žádných vojenských porážek a nelze se tedy diviti, že pokládalo svou armádu za nepřemožitelnou, zejména v boji s neorganizovaným a podceňovaným protivníkem, jakým je Čína. Důsledkem bylo velké sebevědomí vojsk a podceňování nepřítele, málo pečlivá příprava akcí a překotné provádění jejich s nedostatečnými prostředky. První neúspěchy, které ukázaly, že se čínská armáda obeznámila se všemi moderními bojovými prostředky a metodami a že byla zachváćena vlnou nadšení, donutily japonské velení po velkých ztrátách k svěřeni operací pravidelné pozemní armádě a k nasazení dostatečných prostředků.

Japonci musili opustit způsob čelních útoků a uchýlili se k manévru (obchvaty osad, manévr do boku a do týlu); velká obchvatná akce přinesla úspěch až tehdy, když byla široce založena a dostatečně vybavena vojsky. Při operaci u Liuho vysvitá citlivost týlu polní armády; dostačilo vysadit 5 japonských praporů, aby čínské velení zahájilo ústup z fronty, na niž se vojska úspěšně hájila přes měsíc. Ze síly čínského odporu proti protivníkovi daleko lépe vyzbrojenému je zřejmá velká účinnost moderních zbraní i v rukou méně vycvičeného vojska; vskutku největší část bojů na šanghajské frontě měla ráz posiční války; Japoncům se nepodařil průlom, změnu bojů v pohybnou válku přinesla až akce do týlu, vysazením vojsk u Liuho.

Japonci použili ve velkém rozsahu letectva (čínské letectvo bylo již na začátku operací zničeno a rozprášeno bombardováním letišť a neuplatnilo se); jejich letectvo však utrpělo značné ztráty protiletadlovými zbraněmi. Z operací je zřejmo, že armáda musí být podporována akcí mohutného letectva a že musí být pečováno o jeho trvalé doplňování, neboť moderní pozemní protiletadlové zbraně je nebezpečně ohrožují.

Velmi rozsáhlé úkoly plnilo zejména japonské bombardovací letectvo; pracovalo hlavně ve skupinách po 6 letounech, doprovázených stíhacími stroji. Na začátku operací byl bombardován Čia-pei a Wu-Sung; po zjištění příchodu čínského letectva byla napadána a úplně zničena letiště (nechráněná protiletadlovými zbraněmi; Číňané neměli též hlášené služby). Doprovod útočící pěchoty byl pravidlem, letouny pracovaly vrháním pum a palbou kulometů — pronásledování ustupující 19. čínské armády bylo svěřeno zcela letectvu. Letecké bombardování dosáhlo na některých místech fronty intensity dělostřeleckých příprav.

Japonské pozorovací letectvo pracovalo rovněž velmi energicky a úspěšně.

Užití tanků a obrněných aut bylo velmi ztěžováno nepříznivým terénem; tanků mohlo být užito jen zřídka, japonská obrněná auta byla na konec zasazována do obranné posice ve funkci pancéřových kulometů. Obrněná auta utrpěla v prvních bojích značné ztráty granáty, vrhanými Číňany na krátké vzdálenosti.

Umělé mlhy bylo použito několikrát bez valných úspěchů k zastírání pohybu vojska. Plyn u nepoužila z mezinárodních ohledů žádná z válčících stran.

Velmi poučné pro budoucí válku je japonské bombardování otevřených měst bez ohledu na občanské obyvatelstvo a k zastrašení. Je vidět, že v budoucí válce nelze od protivníka očekávat pražádných ohledů.

V uplatnění taktických metod je čínsko-japonský konflikt téměř věrným obrazem posledních bojů světové války. Útoky byly prováděny výhradně ve dne, v noci bylo většinou jen pracováno o zesílení opevnění. Před japonskými útoky předcházela příprava dělostřelectva a letectva; délka přípravy byla ke konci bojů značná — pěchota vyrážela všude, kde to terén dovolil, za doprovodu tanků. Je zajímavé, že sebe delší příprava útoku nemohla zdrtiti protivníka a obránce měl vždy čas obsadit postavení a uvést v činnost zbraně v takovém množství, že útočící pěchota byla zastavena před postavením. V přípravě a v provádění útoků byla zřejmá snaha získati převahu palby buď zvýšením počtu zbraní nebo větší spotřebou střeliva. Snaha se zpravidla nepotkala s úspěchem, nebyla-li pěchota doprovázena tanky.

Číňané — vzhledem k převaze moderních bojových prostředků na straně protivníkově — volili taktiku pružné obrany a chránili svá vojska před rozdrčením včasnými ústupy.

Útočnickovo dělostřelectvo mělo rozhodující význam; na sklonku operací byl útok zpravidla omezen jen na frontu úměrnou počtu děl.

Válečné loďstvo přispělo na straně Japonců velkou měrou ke zdaru vložení vojsk (Šanghaj, Liuho, Wu-Sung) a podporovalo děly a letectvem akce pozemní armády. Čínské loďstvo se neuplatnilo pro malý počet a pro nemodernost lodí.

Velké ztráty a značnou nervositu působili Japoncům čínští komité, oblečení v občanském šatě a působící hlavně v týlu vojska (skrývali se v chatách, na stro-mech, v lesích atd.).

Ztráty byly daleko větší na straně Číňanů než u Japonců, v celku však není hodnověrně žádné z čísel udávajících ztráty: tak na př. Japonci udávají 27. února 9 důstojníků a 105 mužů mrtvých a 27 důstojníků a 957 mužů raněných, ke konci tažení pak 718 mrtvých a 1788 raněných (3. března). Číňané — podle japonských zpráv — měli celkem 4000 mrtvých a na 10.000 raněných. Skutečností je — i když čínské ztráty jsou zveličovány —, že obránce má v moderní válce vždy větší ztráty než útočník; na poměr ztrát v čínsko-japonském konfliktu má ovšem rozhodující vliv nerovnost prostředků.

Velmi důležitý je politický závěr z poslední východo-asijské války: dokázala, že válce nezabrání žádné mezinárodní mírové organizace (viz marné snahy Společnosti národů), jde-li o rozřešení velkých sporů o životní zájmy národů. Budou to vždy národy samy, které rozhodnou svůj spor zbraní. Nelze opominouti též zvrácení názorů o vojenské hodnotě národa; čínsko-japonský konflikt ukázal, že se i národ nevojenský a všeobecně podceňovaný, jako jsou Číňané, dovede pod vlivem nutnosti a pod tlakem nadšení vzbuzeného buď přirozeným nebo umělým způsobem podnititi k houževnaté obraně a že může způsobit protivníku nemilé překvapení a značné ztráty.

V otázce bojových metod a prostředků třeba zdůraznit, že čínsko-japonský konflikt — ačkoliv jednou válčící stranou byl vojen-sky velmi pokročilý národ s moderními prostředky a s vyvinutým průmyslem a vědou — nevnesl nových prvků do vedení boje, které by se radikálně lišily od zkušeností ze světové války.

Major Br.:

Nové směry ve vojenství r. 1932.

(Podle studie v Rivista di Artiglieria e Genio, roč. 1933, čís. 3—4.)

Vojenská studia r. 1932 se obírala zčásti problémy zděděnými z velké války, zčásti pak otázkami vzniklými v pozdějších letech vlivem nových činitelů. O různých těchto otázkách je rozsáhlá literatura z dřívějších let, rok 1932 má hlavní význam osvětlením mnohých problémů pokusy provedenými v tomto údobí.

Studia nových vojenských problémů nejdou ovšem ve všech státech stejným směrem — každý stát má své speciální otázky podle své situace — přes to však směry a výsledky studií budí značnou pozornost všech. S velkým zájmem je zejména sledován vývoj Německa a Ruska, kde jsou vojenské síly reorganisovány na nových a různých základech a kde jsou raženy a aplikovány směrnice rázu velmi originálního.

Německo stvořilo po válce Seecktovu teorii, která dnes proniká celou německou doktrínou. Tuto teorii lze shrnout v několik základních zásad: malé profesionální hodnotné vojsko, schopné akce k překvapení protivníka, následované poté silami získanými využitím všech zdrojů plně vojensky organisovaného státu; bude využito všech technických zdrojů, duch vojska a národa však má absolutní převahu.

Rusko — jak se zdá — založilo své úsilí na převaze techniky. Vojsko početné již v době míru je skvěle vybavováno všemi prostředky techniky, není zanedbáván žádný prostředek moderní vědy ať jde o chemii, o bakteriologii, o radio, o ruční a těžké zbraně, o útočnou vozbu, o letectvo a dělostřelectvo.

V ostatních zemích lze pozorovati větší přízpůsobování nových teorií tradiční organisaci a doktríně; velký vliv však mají nové dva prvky — letectvo a motorisace.

V letectví trvá dosud spor na téma „pozemní či vzdušná válka“, zahájený v Itálii spisem gen. Douheta o převaze letectva. Jeho názor je ostře podporován i potírán; hojně nepřátel má zejména v cizině, dokonce je žádán všeobecný zákaz války ve vzduchu, jako by stejným právem a stejně beznadějně nebylo možno požadovati též zákaz pozemní války. Je třeba konstatovat, že v celku velmi pronikli názor, že letectvo je nejučinnějším prostředkem pro zamezení prodlužování války stabilisací front.

S problémem letectva je těsně spjata protiletadlová obrana vojsk a obyvatelstva. Ve všech státech jsou konány dalekosáhlé pokusy a cvičení; Francie shrnula jejich výsledky již do předpisu. Německo uspořádalo v Kolíně speciální výstavu protiletadlové obrany. V některých státech byla již provedena zákonná opatření, umožňující prakticky ochranu obyvatelstva (Itálie, Francie). Problém jak aktivní, tak pasivní ochrany vojsk je rovněž energicky studován teoreticky i při cvičeních. Jde zejména o protiletadlové zbraně a o maskování, znesnadňované pokroky letecké fotografie (ultračervené paprsky).

Studie a velký vývoj motorisace přispěl již poněkud k objasnění tohoto problému. V jeho aplikaci nejdále pokročily Spojené státy severoamerické; zde motor slouží k zvýšení pohyblivosti a k zajištění a zvýšení útočné síly pozemní armády; nejsou tvořeny speciální motorisované nebo mechanisované jednotky.

Pro teorii gen. Seeckta — největšího zastávce jezdeckta na evropské pevnině — je motorisace jen prostředkem k zrychlení transportů a pro zásobování a odsuny.

Francie pokročila dále, jak ukázaly manévry r. 1932 v Champagni — omezování rozpočtu nezasáhlo dosud materiální vybavování vojsk, motorisace a mechanisace je prováděna ve velkém měřítku, aby byla zvýšena pohyblivost a palebná síla vojska.

V praktických pokusech s mechanisací v posledních letech má prvenství Anglie; od r. 1927 řeší tuto otázku velmi radikálně se snahou dokázat převahu rychlosti nad výzbrojí.

Italie ponechává jako základ armády normální velké jednotky, doplněné tanky; motorisováno je jen hrubé dělostřelectvo a divisní služby. Toto jádro bude doplněno motorisovanými velkými jednotkami (materiál i vojska na motorových dopravních vozidlech) a zčásti snad mechanisovanými sbory, vybavenými vesměs bojovými obrněnými terénními vozidly. Doplnění velkých jednotek motorovými vozidly je již dokončeno, v rozsáhlejší míře lze dnes uskutečnit podle potřeby též postavení částí motorisovaných vojsk, pro něž jsou dokončeny všechny studie a pokusy. Stavění nákladných mechanisovaných jednotek je zatím otázkou budoucnosti; terén dnešních možných italských válčišť není tomuto typu příznivý.

Organisace armád je u mnohých států podrobována důkladnému zkoumání a pomýšlí se na značné změny. Mezi tyto státy patří zejména Francie, Německo a Švýcarsko, v jiných státech je navrhována reorganisace jen určitých složek vojska a v menším rámci.

Ve Francii nastane, jak se zdá, rozsáhlá a hluboká reorganisace armády. Organisace vojska podle zákonů z r. 1928 není podle hlasů tisku v souladu s lidskými zdroji a s finanční nosností země. Je žádáno snížení počtu divisí snad na 14 z 20 a jejich hospodárnější dislokování. Hlavní rysy budoucí organisace načrtl ministr války Daladier slovy: „S jedné strany v pohraničí mocná obranná armáda, opírající se o permanentní a improvizovaná opevnění; tyto síly vyčerpávají do značné míry síly země, takže nezbude než přestatí vzadu na postavení několika motorisovaných velmi silných a rychlých divisí, určených k vyplnění mezer, jež přese všechna opatření mohou vzniknout v obranném systému.“ Jako první část tohoto plánu byly utvořeny zákony z března 1932 „opevněné kraje“, kterým velí velitelé divisí, jejichž jednotky mají speciální organisaci přizpůsobenou obraně kraje.

Německo je Seecktovou teorií vedeno k ponechání Reichswehru jako základu malé hodnotné a výborně vybavené úderné armády. Jsou to výsledky dlouhých a podrobných studií a zkušeností ze světové války, v níž masy pozbývaly postupně bojové ceny a pohyblivosti. Národ ve zbrani bude až druhým sledem, určeným k udržení a k využití úspěchů získaných údernou armádou. Ideje von Seecktovy jsou dnes již vyjadřovány velmi jasně a odrážejí se v nových organizačních pokusech.

Švýcarsko nepomýšlí na změnu míličního systému ani na přeměnu své obranné doktriny, vyplývající z neutrality země, nýbrž hodlá přizpůsobiti své velké jednotky novým bojovým prostředkům, zejména potřebám obrany proti letectvu a změnití organisaci divisí podle terénu, v němž budou bojovat. Mají být organizovány 2 typy divisí — divise pro boj v středohoří a divise pro boj v Alpách; u těchto divisí mají být značně osamostatněny horské pluky.

V Itálii není zatím předvídána rozsáhlejší reorganisace armády, v souvislosti s plánem světového odzbrojení je však trvale studována otázka zkrácení přesenní služby a technického vybavení armády se zřetelem na organisaci.

Na poli strategie došla k originálním závěrům anglická škola, která se odpoutává od dosavadní doktriny, směřující k zničení nepřátelské armády, a pokládá za cíl války zničení politických, hospodářských a mravních sil nepřítelů.

Ve Francii se jeví snahy revidovat útočnou koncepci ve prospěch defensivy při značném spoléhání na stálá opevnění. Nabývá vrchu názor, že útočník spotřebuje daleko více lidí a materiálu než obránce; bylo na př. již hlášáno, že v střetném boji je útočná iniciativa nevýhodou, nemá-li útočník velmi značné materiální převahy. Nesmí se ovšem zapomenout, že celé úsilí francouzské vojenské správy směřuje právě k získání této převahy nad budoucími protivníky.

Na novou taktiku má rozhodující vliv otázka motorisace a mechanisace. Dějí se ve všech státech pokusy k získání zkušeností, výsledky jsou však dosud jen částečné a nedosti určité. Na př. anglické závěry se hodí jen na boj v terénu velmi výhodném pro motorová vozidla. Je však nepochybné, že na př. užití rychlých tanků

zcela změni dnešní způsob zjednání dotyku; tato vozidla přemohou ono rozhodující několikakilometrové pásmo v několika minutách a dají operaci nečekaně rychlý spád.

Význam tanků posunuje do popředí otázku protitankové obrany, která je nejvážnějším problémem, který musí pěchota rozřešit. Proto ve všech armádách je usilovně studován protitankový kanon a velký kulomet; pozornosti zasluhují však též zkoušky se speciálními střelami pro ruční zbraně a kulometry (na př. německá 7mm střela Gerlich, vážící jen 8.15 gr).

Vážným činitelem pro určení nové taktiky je vzrůstající palebná síla pěchoty a zvyšování dostřelu jejích zbraní. Tak německý těžký kulomet střílí dnes přímou palbou na 2400 m, nepřímou palbou na 3500 m, Spojené státy zkoušejí dokonce kulomet s dostřelem 4500 m.

Dalším problémem je stále nerozřešená otázka spojení mezi zbraněmi a s ní těsně souvisící využití radiotelegrafie a radiofonie; zdá se, že určité výsledky přinese použití krátkovlnných stanic.

Celkem lze konstatovati, že jsou to hlavně materiální prostředky a vývoj techniky, které vnášejí nové prvky do organizace a doktriny, že však morálka vojsk zůstává stále hlavním činitelem úspěchu.

Podplukovník gšt. býv. ruské arm. V. Dobrynin:

Sovětská válečná škola.

(Dokončení.)

Především před zahájením školního roku byly s učitelským sborem provedeny technické i taktické zkušenosti. První část zkušeností byla věnována návštěvám letišť, účasti při ukázkových cvičeních s technickými vojsky, návštěvám dělostřeleckých střelnic. To se provádělo na zvláštních táborových koncentracích při úplné technické výbavě, což poskytlo značné výsledky, pokud jde o zkušenosti s vedením nahromaděného letectva, těžkého dělostřelectva a ve spolupráci s tanky. To také charakterizuje hlavní zvláštnosti nových snah ve vojenství SSSR.

Dále šlo o prohloubení znalostí nové materiální stránky letectva a dělostřelectva nového typu. Učitelé se zúčastnili letů i střelby. To jim ovšem pomohlo seznámit se blíže s technikou.

Druhá část koncentrací záležela z vyjížděk do terénu, z válečných her na témata bojová, (pochod, přibližování, útok atd.) a z práce štábů. Těžiště položeno na práci velení divisi a na práci divisního štábu s úlohami z průzkumu, rozvinování sítě spojení a pozorování dělostřeleckého a p. Činila se opatření pro kamžitě využití získaných zpráv pro „zítřejší“ činnost.

Dále se sledovala otázka přibližování armádního sboru v rozčleněných tvarech za podmínek, že nepřítel bude mít silnější letectvo, dalekonosné dělostřelectvo a j. Zvláštní pozornost věnována propracování otázky obrany pochoduvojcích vojsk proti letadlům.

Konečně válečná hra v terénu s pojitky za účasti štábu divise, dvou štábů pěších pluků a štábu dělostřeleckého pluku (technika vedení boje).

Tak se při úplné technické výbroji dosahuje ve velení jednotnosti metodiky vyučování a jednotnosti názorů na hlavní otázky taktické doktriny.

Zde nutno poznamenati, že vypracování jednotnosti názorů a vyučovacích metod bylo provedeno podle zkušeností ještě předválečné francouzské válečné školy: bez předcházejícího společného propracování dané otázky v letech 1910—1913 nesměl ani jeden profesor ani učitel přednášet nebo pracovati s žáky. Novinkou v dnešní sovětské válečné škole, a to novinkou kladnou, jsou vyjížděky učitelů do terénů, což se v staré škole nedělalo.

Zvláštní pozornost se věnuje v sovětské škole stolici štábní služby. Přeměnila se na kolektivum všech zbraní se zástupci všech speciálních oborů. Byla vypracována

schemata základních dokumentů, instrukcí pro pozorování bojiště atd. Zde nutno pokázat na to, že poslední dvě léta před světovou válkou byla technice štábní služby věnována dostatečná pozornost. Tato otázka patřila stoličce služby generálního štábu, kterou měl profesor Golovin.

Rovněž cennou novotou sovětské válečné školy je výchova k instruktorské způsobilosti. V tom oboru stará akademie vůbec nepracovala; učila žáka všem jemnostem vědy, dávala mu vědomosti, ale neučila jej metodám, jak vštípit tyto znalosti vojsku.

V pracovní metodě s posluchači se jeví dávno známý a starý způsob: zvýšení počtu praktických prací na újmu přednášek — hlavně válečné hry ve všech ročnících a na všech fakultách. Zkušební u vojsk zvýšeny na 1½ měsíce a prodloužena doba studia techniky.

Co se týče praktických prací, musíme připomenouti, že v sovětském vojenství panuje nesouhlas v názorech.

Ještě nedávno největší módou byla t. zv. „brigádní metoda“. Tak byl totiž nazván starý způsob vyučování ve skupinách. Dnes jeho hlavním zastáncem ze sovětských vojenských spisovatelů zůstal Subbotin. V čísle 27—28 Vojen. věstníku z r. 1931 jej zastává jakožto nejúčinnější. Jednotlivé fáze popisuje takto: 1. úvodní beseda o námětu, 2. samostatné vypracování námětu, 3. porada o samostatné práci, 4. závěrečná beseda — konference.

Proti této metodě právem vystupuje druhý spisovatel — Nazarov ve Voj. věstníku čís. 4 z r. 1932. Ukazuje, že skupinová („brigádní“) metoda nepřispívá k výchově vůle velitele a pěstuje myšlenku hromadného projednávání věci. V boji však musí velitel řešit všechny otázky sám. Autor je pro „laboratorní a výzkumnou metodu“. Tento v první své části málo pochopitelný název znamená, že se do metody práce vnáší velká aktivita posluchače. Práce s ním začíná besedami, vyžadujícími jednoduchých odpovědí. Dále se v besedě již požadují od posluchače důkazy a odůvodnění. Této metodě nutno přiznati více předností než metodě brigádní, ale nutno též uznati, že je to tak staré jako svět.

Co se týče zkušených posluchačů válečné školy, t. j. vysílání jich na praxi k trupě, je to v životě ruské válečné školy způsob zcela nový (dělostřelečtí akademici bývají posíláni do továren).

Zimní zaměstnání směřovalo k tomu, aby si posluchači osvojili techniku vedení i techniku práce zvláštních zbraní.

Taktika technických zbraní včleněna do všeobecné taktiky a kromě toho zavedena praxe ve speciálních oborech pod zvláštním vedením. Tak byly propracovány úkoly týkající se tanků a týlu. Zavedeny zvláštní válečné hry speciální: letecké, dělostřelecké, tankové, spojovací a p.

Pro nastávající absolventy zavedena zvláštní praktická cvičení technicko-taktického rázu a exkurse na speciální cvičiště a střelnice podle speciality absolventa. Délka cvičení měsíc. Při nich se veškerá pozornost věnovala nejnovější technice (této metody se v staré válečné škole vůbec neužívalo).

Co se týče techniky střelecké, bylo učiněno mnoho ve střelbě z pušky a revolveru. Kromě toho posluchači procházejí střeleckými kursy kulometnými a dělostřeleckými. To jsou rovněž zcela nové metody. V staré škole se chodilo také na střelnice, ale posluchači sami nestříleli, nýbrž byli jen diváky.

Školní časopis „Frunzovec“ a časopisy ročníků rovněž pracovaly v oboru vedení moderního složitého boje a techniky. Takových časopisů stará škola neměla. Měla vědecký časopis „Izvěstija Imperatorskoj Nikolajevskoj Akademii“, kde se uveřejňovaly i lepší práce posluchačů rázu vojensko-historického a otázky z oboru válečnického umění.

Vědecko-výzkumná práce sovětské válečné školy směřovala rovněž k ovládnutí techniky. Studovaly se: činnost úderných oddílů, problémy motomechanisace, dělostřelectvo k dispozici vrchního velitelství (AG.), spolupráce technických mas, otázky vyšší taktiky, technika vedení vojsk a j.

Kromě toho se konala pokusná cvičení s užitím masové techniky, aby se ověřila teorie. V oboru užití velkých mas technických prostředků provedena velká studijní válečná hra v měřítku úderné armády.

Každý učitel musí za rok vypracovati vědeckou práci o nějaké aktuální otázce týkající se vybudování ozbrojených sil. Účastní se též zpracování služebních předpisů a směrnic.

Poznamenáváme zde, že v staré válečné škole podle zkušeností rusko-japonské války zpracovaný Polní řád nikdy nevyšel na veřejnost.

Sovětská válečná škola vydala mnoho prací o vedení složitého boje, mocných technických prostředků, o technice štábní služby a o technice organizace velení. Vědecké studium se opírá o dnešní stav a počítá i s výhledy rozvoje techniky a taktiky do budoucnosti.

Vyšly práce: Volpe: „Čelní úder“ podle zkušeností 1914—1918. Melichov: „Bitva na Visle“. Přípravena do tisku práce Fedotova: „Dělostřelecká skupina pro dalekou činnost“ (DD.); Lapčinského a Kukša: „AG. (dělostřelectvo hl. velitelství) v útočném boji arm. sboru“ a j.

Nieměň v srovnání s vykonanou vědeckou prací do r. 1929, uveřejněnou ve 4 i 5 knihách „Vojny a revoluce 1929“ je právě uvedený seznam neveliký. Nutno poznamenat, že v pracích do r. 1929 převládaly práce starších důstojníků generálního štábu. Do r. 1929 projevila válečná škola v této příčině mnohem větší energii než r. 1932. Mnoho učitelů se účastní vědecko-výzkumných prací ústavu Marxova-Engelsova a Leninova a ve vojenské komunistické akademii. Kromě toho se tato činnost doplňuje i činností v Osoaviochim, kde pracují 53 kolektivy o prozkoumání časových problémů.

Zde můžeme zajímavějšímu se čtenáři doporučit zvláštní vydání: „Zápisky komunistické akademie, Sekce pro studium problému války.“ Dodnes vyšly 3 svazky.

V závěru uvádíme zajímavá data, čerpaná z „Rudé hvězdy“ z 4/IV 1932, charakterisující práci „večerní“ a „mimoškolské“ akademie.

Podle nového nařízení o „večerní“ a „mimoškolské“ válečné akademii z března 1932, konají se práce ve „večerní“ akademii v zimě 12krát měsíčně po 4—5 hodinách. V létě 1. ročník koná jednoměsíční zkušenou na válečné škole, 2. ročník jednoměsíční zkušenou u trupy, 3. ročník dvoutměsíční táborový pobyt při válečné škole.

V „mimoškolské“ akademii se vypracovávají náměty; kromě toho v zimním období jsou čtrnáctidenní účelné sbory.

V letním období je odkomandování na 1 měsíc do táborových sborů u vojenských okruhů.

Právo k obsazení míst s vyšším vojenským vzděláním dostávají ti absolventi večerní a mimoškolské akademie, kteří za celý akademický kurs dostali známku aspoň „velmi uspokojivou“. Po dvouměsíčním pobytu u trupy a po vydání vysvědčení mohou absolventi večerní akademie dostat práva absolventů večerní válečné školy. Posluchači večerní válečné školy se vyučují zdarma a pomůcky dostávají zdarma od svých jednotek a ústavů. Práci posluchačů obou škol kontrolují jejich velitelé, kteří hlásí výsledky do školy. Počátek vyučování v obou školách je 10. října.

Přijetí do večerní a mimoškolské akademie provádějí štáby vojenských okruhů pro velitele aktivní i záložní; velitele od pohraniční ochrany a od OGPU. přijímají vrchní velitelství pohraniční ochrany a vojsk OGPU. Přijímají se velitelé střední, starší a vyšší kategorie s úplným středoškolským vzděláním, s bojovou zkušeností z občanské války a s příslušným popisem.